

## VALORIFICAREA SPECTACOLULUI CARMEN PE SCENELE DIN SPAȚIUL ROMÂNESC

### CAPITALIZATION OF THE *CARMEN* PERFORMANCE ON THE STAGES IN THE ROMANIAN SPACE

**ELEONORA VARNACOVA<sup>52</sup>,**  
doctor în arte, lector universitar,  
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

<https://orcid.org/0000-0003-2730-9983>

CZU 792.54(498:478)

792.82(498:478)

DOI <https://doi.org/10.55383/iadc2024.18>

*Valorificarea spectacolului Carmen pe scenele românești reprezintă un subiect de importanță deosebită în peisajul cultural al țării. Adaptarea acestui spectacol celebru în România a adus nu doar un omagiu unei opere clasice, ci și oportunitatea de a explora și interpreta temele și personajele sale sub un nou aspect. Spectacolul Carmen își găsește rădăcinile într-o poveste pătimașă despre iubire, pasiune și tragedie, care a trezit ecouri prelungi în inimile publicului român. Regizorii și actorii români au dat acestei opere un nou suflu artistic prin inovațiile și interpretările proprii, contribuind astfel la diversitatea scenei teatrale locale. Aprecierea durabilă și popularitatea continuă a acestui spectacol pe scenele românești reflectă nu numai bogăția și diversitatea culturii teatrale din țară, dar și consolidarea poziției operei Carmen ca element esențial al patrimoniului cultural românesc.*

*Teatrele din România și cele din Republica Moldova au o colaborare prodigioasă în domeniul producției de balet și operă Carmen cu participarea artiștilor și trupelor de dans și operă din ambele țări. Această colaborare contribuie la consolidarea relațiilor bilaterale culturale și artistice.*

**Cuvinte-cheie:** Carmen, operă, balet, colaborare, Republica Moldova, România, cultură

*The value of the Carmen performance on Romanian stages represents a subject of particular importance in the country's cultural landscape. The adaptation of this celebrated performance in Romania has not only paid homage to a classic opera but has also provided an opportunity to explore and interpret its themes and characters in a new light. The opera Carmen finds its roots in a captivating*

---

<sup>52</sup> E-mail: [varnacovaella@mail.ru](mailto:varnacovaella@mail.ru)

*story of love, passion, and tragedy, which has managed to create a profound echo in the hearts of the Romanian audience. Romanian directors and actors have brought their own interpretations and innovations to this opera, thus contributing to the diversity and richness of the local theatre scene. The enduring appreciation and continued popularity of this performance on Romanian stages not only reflect the richness and diversity of the country's theatrical culture but also consolidate the position of the opera Carmen as an essential element of Romania's cultural heritage.*

*The theaters from Romania and those from the Republic of Moldova have a prodigious collaboration in the field of production of the ballet and opera Carmen with the participatin of artists and dance and opera troups from both countries. This collaboration contributes to the consolidation of bilateral cultural and artistic relations..*

**Keywords:** Carmen, opera, ballet, collaboration, Republic of Moldova, Romania, culture

## **Introducere**

Dezvoltarea artei și culturii în România este un proces complex și dinamic, care înglobează diverse aspecte și influențe ce reflectă evoluția perpetuă a istoriei și identității culturale românești, contribuind la afirmarea țării ca un centru cultural important în Europa și în lume. În secolul XXI, în special, România continuă să se bucure de o activitate culturală și artistică variată și vibrantă, care își găsește expresia într-o gamă largă de forme și medii – de la literatură și teatru la muzică, film și arte vizuale.

Odată cu integrarea în Uniunea Europeană (2007), România a devenit parte a unei comunități mai mari și a avut acces la resurse și oportunități suplimentare pentru promovarea artei și culturii. Țara a continuat să se dezvolte din punct de vedere cultural și artistic, adaptându-se la schimbările sociale, tehnologice și economice ale vremurilor moderne.

În ultimele decenii România a demonstrat un angajament continuu față de promovarea și susținerea artei și culturii în toate formele sale. Una dintre principalele direcții în dezvoltarea artei și culturii este promovarea accesului la educație artistică de calitate pentru toți cetățenii. Aceasta implică sprijinirea instituțiilor educaționale, a atelierelor de creație și a proiectelor culturale în școli și universități. Baletul și opera continuă să fie parte integrantă a vieții culturale din România, cu spectacole și producții de înaltă calitate prezentate în marile orașe ale țării. De asemenea, există un interes crescut pentru formarea tinerilor artiști în domeniul baletului și operei, iar instituțiile culturale și guvernamentale lucrează împreună pentru a promova și susține aceste arte clasice în secolul XXI. Baletul clasic rămâne popular în România, cu spectacole tradiționale, fiind prezentate regulat pe scenele teatrelor din țară. În același timp, există un interes sporit pentru baletul contemporan și coregrafia modernă, care aduc elemente de inovație și experimentare în lumea dansului.

## **Dezvoltarea baletului și operei în România**

Istoria dezvoltării baletului și operei în România a fost marcată de-a lungul timpului de

transformări și evoluții semnificative. De la originile sale, care își au rădăcinile la vechile curți domnești, până în prezent aceste forme de artă au fost și sunt influențate de contextul cultural și social al țării.

În secolul XXI, în România baletul și opera *Carmen* au continuat să fie prezente pe scenele culturale ale țării. Stănescu I. oferă o analiză detaliată a evoluției baletului *Carmen* în România, subliniind influențele istorice și estetice care au marcat producțiile locale: „Baletul *Carmen* a fost transformat de-a lungul decadelor de diverse interpretări coregrafice și regizorale, reflectând atât evoluția estetică a baletului românesc cât și schimbările culturale și sociale” [1 p. 89]. Companiile de operă și balet, precum și artiștii individuali, au adus în prim-plan această lucrare clasică, oferind publicului experiențe artistice memorabile.

Spectacolele și festivalurile au adus atât producții tradiționale cât și reinterpretări contemporane ale acestei opere celebre. Dumitrașcu A. explorează influența operei *Carmen* în contextul cultural românesc, subliniind adaptările specifice și interpretările unice ale producțiilor locale: „Opera *Carmen* a evoluat semnificativ în România, trecând prin multiple reinterpretări care au reflectat nu doar tradițiile locale, ci și transformările sociale și culturale ale vremii” [2 p. 112]. *Carmen* a rămas un punct de referință în peisajul cultural românesc, captivând publicul prin povestea sa pasionantă și muzica remarcabilă.

Cele patru Opere Naționale Române – din București, Iași, Cluj-Napoca și Timișoara – au inclus în repertoriul lor opera și baletul *Carmen*. Aceste teatre au oferit producții remarcabile, aducând în prim-plan atât artiști români de renume cât și invitați internaționali. Festivalurile de operă și balet organizate în diferite orașe ale României au inclus adesea și reprezentații ai operei și baletului *Carmen*. Aceste evenimente s-au remarcat atât prin producții tradiționale cât și prin reinterpretări moderne ale acestei lucrări clasice. Popescu A-M. discută în detaliu interpretările celebre ale operei *Carmen* și adaptările baletului *Carmen* în teatrele românești, evidențiind diferențele și similitudinile dintre aceste producții: „În repertoriul teatrelor românești atât opera *Carmen* cât și baletul *Carmen* au cunoscut numeroase interpretări remarcabile, fiecare aducând o nouă dimensiune emoțională și artistică poveștii lui Bizet” [3 p. 134].

Baletul și opera *Carmen* au fost interpretate de către diverși artiști în spectacole și concerte solo sau în colaborare cu alte companii și instituții culturale. Aceste interpretări au adus o varietate de perspective și abordări asupra acestei arte clasice. În paralel cu producțiile tradiționale, au apărut inovații și adaptări contemporane ale operei și baletului *Carmen*. Coregrafiile moderne, reinterpretările regizorale și adaptările la contexte sociale și culturale actuale au adus un aer proaspăt și provocator acestei opere clasice. Odată cu apariția coregrafiilor moderne, scena artistică românească a găzduit spectacole de operă și balet, iar artiștii locali au

contribuit în mod esențial la susținerea acestor evenimente. Astăzi teatrele și companiile de operă și balet din România continuă să ofere publicului producții de înaltă calitate, reflectând diversitatea și bogăția culturală a țării.

România a avut și continuă să aibă artiști de operă și balet remarcabili, care depun eforturi considerabile pentru afirmarea pe scena artistică internațională. Grigorescu A. în cartea sa *Carmen: O analiză a influenței operei lui Bizet asupra baletului din România* discută în detaliu modul în care opera *Carmen* a influențat baletul românesc, subliniind adaptările și interpretările coregrafice: „Influența operei lui Bizet asupra baletului din România este profundă și de durată, reflectându-se în numeroase producții care au reușit să captureze esența pasiunii și tragediei din *Carmen*” [4 p. 87].

Opera *Carmen* de Georges Bizet a fost interpretată de numeroși artiști talentați, care au fascinat publicul prin explozia de culoare, temperament și ritmuri ale acestei opere clasice:

– *Carmen*: Elena Cernei, soprană română, vestită pentru interpretarea puternică și emoționantă a rolului *Carmen*;

– Viorica Cortez, soprană renumită, a dat o interpretare plină de pasiune și dramatism rolului *Carmen* pe scenele românești;

– *Don José*: Ion Buzea, tenor român, a oferit o profunzime emoționantă și o puternică intensitate dramatică interpretării rolului *Don José*;

– Ștefan Pop, tenor de talie internațională, a impresionat publicul român cu abordarea sensibilă și expresivă a personajului *Don José*;

– *Escamillo*: Dan Iordăchescu, bariton român, a avut o prestație excelentă și o voce impresionantă în rolul toreadorului *Escamillo*;

– Ion Piso, bariton, cunoscut pentru interpretarea dinamică și carismatică a personajului *Escamillo*.

În baletul *Carmen*, de asemenea, rolurile au fost interpretate de numeroși artiști talentați:

– *Carmen*: Alina Cojocaru, una dintre cele mai renumite balerine române, a avut o prezență puternică și o expresivitate captivantă în rolul *Carmen*;

– *Carmen*: Ioana Albu, balerină renumită, a impresionat publicul cu abilitățile sale tehnice și plasticitatea sa în interpretarea acestui personaj iconic;

– *Don José*: Mihai Ionescu, balerin talentat, cunoscut pentru abordarea sensibilă și dinamică a personajului *Don José*;

– *Escamillo*: Cristian Simion, balerin, cunoscut pentru forța și carisma sa scenică, a demonstrat un stil impresionant și puternic în interpretarea rolului lui *Escamillo*;

– *Escamillo*: Ovidiu Matei Iancu, balerin remarcabil, a captivat publicul cu abilitățile

sale atletice și pregnantă sa în acest rol figurativ.

Prin talentul vocal și coregrafic, prin interpretările excepționale, acești artiști au impresionat publicul și au contribuit în mod semnificativ la promovarea și popularizarea operei *Carmen* în România, aducându-și aportul dezinteresat la afirmarea acesteia în repertoriul operistic românesc ca una dintre cele mai importante lucrări.

În *Baletul Carmen în repertoriul Teatrului Național București*, Andrei E. explorează complexitatea și profunzimea spectacolului *Carmen*, evidențiind circumstanțele în care coregrafia și interpretarea pot revigora pasiunea și dramatismul operei originale. Autorul descrie în detaliu modul în care baletul *Carmen* a fost integrat în repertoriul Teatrului Național I.L. Caragiale București, evidențiind impactul emoțional al coregrafiei și interpretării asupra publicului: „Baletul *Carmen* reușește să transforme energia dramatică a operei într-o coregrafie vibrantă și plină de pasiune, captând esența tumultuoasă a personajelor prin fiecare mișcare grațioasă” [5 p. 45].

### **Colaborarea interculturală și artistică între instituțiile teatrale din Republica Moldova și România**

Colaborarea dintre teatrele din Republica Moldova și cele din România este un exemplu de schimb cultural și artistic între cele două țări. Această colaborare a implicat un număr mare de artiști și producții artistice din ambele țări, contribuind la diversificarea și îmbogățirea ofertei culturale pentru publicul român. Prin această colaborare au fost prezentate producții de balet și operă *Carmen* cu participarea artiștilor și trupelor de dans și operă din Moldova, alături de artiști și companii românești. Aceste spectacole au avut loc în diverse locații din România, inclusiv în teatrele naționale și regionale, festivaluri culturale și evenimente speciale.

În perioada 5-6 octombrie 2023, Opera Națională Română din Iași a găzduit un spectacol remarcabil al operei *Carmen*. Regizorii și scenograful au creat o atmosferă autentică și vibrantă, aducând în prim-plan decoruri impresionante și costume spectaculoase care au transpus în mod fidel atmosfera vibrantă a Spaniei din secolul XIX, în care se desfășoară acțiunea operei.

Sub conducerea dirijorului Nicolae Dohotaru, orchestra a reușit să redea magistral coloana sonoră a operei, subliniind pasiunea și dramatismul fiecărui moment muzical. Soliștii au impresionat prin interpretările lor remarcabile, captivând publicul prin emotivitate și expresivitate. În ansamblu, spectacolul *Carmen* de la Opera Națională Română din Iași a fost o experiență memorabilă, care a adus la viață una dintre cele mai îndrăgite opere din repertoriul clasic, evidențiind, o dată în plus, excelența artistică a acesteia.

Nicolae Dohotaru este director general și prim-dirijor al Teatrului Național de Operă și

Balet *Maria Bieșu* din Chișinău. A absolvit Institutul de Stat al Artelor *Gavriil Musicescu* din Chișinău, având o carieră impresionantă și o experiență vastă în domeniul muzicii clasice. A colaborat cu Orchestra Simfonică a Filarmonicii Naționale *Serghei Lunchevici* din Chișinău, Opera Națională Română Cluj-Napoca, Opera Brașov, Opera Națională Română Timișoara, Teatrul Național de Operă și Balet *Oleg Danovski* din Constanța, Teatrul de Operă și Balet din Odesa, Compania *Opera and Ballet International* din Marea Britanie. A susținut turnee în România, Italia, Spania, Portugalia, Olanda, Marea Britanie, Irlanda, Elveția, Thailanda, Qatar, Germania, Ucraina, România, Rusia etc. Printre titlurile și meritele deosebite de care se bucură menționăm: Artist al Poporului (2011), Maestru în Artă (1994), Cavaler al Ordinului *Gloria Muncii*.

Nicolae Dohotaru și-a adus contribuția și la interpretarea operei *Carmen* pe scenele din România. Prin talentul și abilitatea de a dirija orchestra cu pasiune și precizie, maestrul a reușit să creeze o atmosferă captivantă și plină de emoții, care subliniază frumusețea și intensitatea acestei opere clasice. În distribuția spectacolului *Carmen* montat în România au participat artiști renumiți, care și-au adus contribuția la crearea unei reprezentații memorabile: Maria Miron Sârbu și Florentina-Irina Onică, soprane, cunoscute pentru abilitățile vocale remarcabile și interpretările pasionate; Teodor Ilincăi și Cosmin Marcovici, tenori, care au adus profunzime și emoție rolului lui *Don José*; Cristina Simionescu-Fântână și Diana Bucur, soprane cu o prezență scenică impresionantă, care se potrivesc perfect în rolul Micaëlei; George Proca și Sebastian Balaj, care au interpretat rolul lui *Escamillo*; G. Proca, solist și bariton carismatic; S. Balaj, debutant, care a insuflat propețime și entuziasm rolului lui *Escamillo*; Daniel Mateianu, Cezar Octavian Ionescu, Angelica Solomon, Marinela Nicola-Pahoncea, Florin Roman și Ovidiu Manolache etc.

Analizând impactul asupra producției operei *Carmen* la Opera Națională București și contribuția acesteia la repertoriul național, precum și ținând cont de reacția publicului referitor la această operă, Ionescu A-M. menționează: „Producția operei *Carmen* la Opera Națională București a fost primită cu entuziasm de către public, evidențiind atât calitatea interpretării cât și complexitatea regiei și scenografiei” [6 p. 56].

Marinescu I. explorează tranziția operei *Carmen* de la spectacolul liric la producțiile de balet, subliniind adaptările necesare pentru a transmite emoțiile și povestea prin dans: „Adaptarea operei *Carmen* pentru balet a implicat o reconfigurare a narațiunii și a limbajului artistic, păstrând totuși intensitatea dramatică și pasiunea originalului” [7 p. 102]. Coordonarea coregrafică este încredințată talentatei coregrafe Cristina Todî, care își ghidează dansatorii cu grație și precizie pe parcursul întregului spectacol. Regia pusă în scenă de către Karel Drgáč din

Viena aduce o viziune captivantă și plină de viață asupra operei *Carmen*, înviorând personajele și atmosfera vibrante ale poveștii. Sub îndrumarea maestrului de balet și dans Dan Berihoi coregrafia este realizată cu eleganță și expresivitate de către Carlos Vilán din Madrid, în timp ce asistenții de regie Cristi Avram și Ioana Antoci contribuie la perfecționarea fiecărui detaliu al spectacolului.

Decorurile, concepute de Miruna Hriscu și Octavian Neculai din București, aduc în fața publicului o atmosferă autentică și plină de culoare, în timp ce costumele, create sub îndrumarea lui Josef Jelínek din Praga, adaugă o notă de realism și originalitate fiecărui personaj. Colaborarea între teatrele din Moldova și România în realizarea baletului și operei *Carmen* a facilitat schimbul de experiență artistică și tehnică între artiști și echipele de producție din cele două țări, contribuind la promovarea și consolidarea legăturilor culturale și artistice între Moldova și România, întărind astfel relațiile bilaterale în domeniul cultural și artistic.

### **Concluzii**

Opera și baletul *Carmen* au avut un impact semnificativ asupra mediului cultural din România, aducând în prim-plan pasiunea, drama și frumusețea acestor forme de artă ale spectacolului. Teatrele din România și cele din Republica Moldova au o colaborare prodigioasă în domeniul producției de balet și operă *Carmen* cu participarea artiștilor și trupelor de dans și operă din ambele țări. Această colaborare între artiști de renume și regizori talentați contribuie la consolidarea relațiilor bilaterale culturale și artistice, formează o nouă viziune și oferă energie, adăugând valoare și autenticitate interpretărilor operei și baletului *Carmen*. Baletul și opera *Carmen* au devenit nu doar evenimente culturale, ci și adevărate experiențe artistice care au conectat publicul la frumusețea și profunzimea artei spectacolului. Prin intermediul acestei colaborări artistice și echipele de producție din Republica Moldova și România au posibilitatea de a face schimb de opinii referitor la dezvoltarea și perfecționarea cunoștințelor și abilităților în domeniul artei spectacolului, în scopul îmbunătățirii calității și diversificării ofertei culturale pentru publicul spectator din ambele țări.

Schimbul de experiență și cunoștințe în ceea ce privește producția și organizarea spectacolelor între teatrele din Republica Moldova și România a facilitat procesul de producție și organizare a spectacolelor, contribuind la creșterea profesionalismului și calității artistice a producțiilor comune. Colaborarea între teatrele din ambele țări în realizarea baletului și operei *Carmen* a demonstrat importanța și beneficiile unei cooperări culturale și artistice între națiuni, contribuind la promovarea dialogului intercultural și la consolidarea relațiilor bilaterale în domeniul artei spectacolului, care au un impact pozitiv asupra întregii industrii cultural-artistice.

## Referințe bibliografice

1. STĂNESCU, I. *Baletul „Carmen” în România: O analiză istorică și estetică*. București: Meridiane, 1998. ISBN 973-33-0433-2.
2. DUMITRAȘCU, A. *Evoluția operei „Carmen” în România: studiu comparativ*. București: Editura Universității București, 2015. ISBN 978-606-16-0781-8.
3. POPESCU, A-M. *Interpretări celebre ale operelor „Carmen” și baletul „Carmen” în repertoriul teatrelor românești*. București: Albatros, 2008. ISBN 978-973-24-1336-8.
4. GRIGORESCU, A. *Carmen: O analiză a influenței operei lui Bizet asupra baletului din România*. București: Litera, 2012. ISBN 978-606-600-204-1.
5. ANDREI, E. *Baletul „Carmen” în repertoriul Teatrului Național București*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2007. ISBN 978-973-30-1045-7.
6. IONESCU, A-M. *„Carmen” la Opera Națională București*. București: Ars Docendi, 2010. ISBN 978-973-558-518-1.
7. MARINESCU, I. *Carmen: de la operă la balet*. București: Art, 2009. ISBN 978-973-124-654-7.